

DE
NATIONALE
OPERA

nederlandse
reisopera

OPERA

ZUID

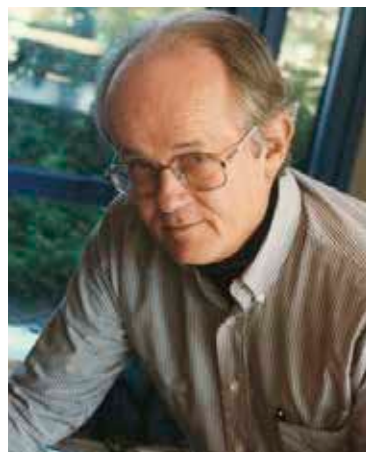
THE FOUR NOTE OPERA

TOM JOHNSON

THE FOUR NOTE OPERA

TOM JOHNSON

Tom Johnson

Voorstellingen

Nationale Opera & Ballet, Studio Boekman

Vrijdag 15 maart 2024, 19:00 uur

Zaterdag 16 maart 2024, 15:00 uur

Zaterdag 16 maart 2024, 19:30 uur

Zondag 17 maart 2024, 16:30 uur

Tournee

Woensdag 13 november 2024 - Theater Heerlen

Zaterdag 16 november 2024 - Zwolse Theaters

Duur

70 minuten

De voorstelling wordt gezongen in het Engels

Er is geen boventiteling

Tom Johnson (1939)

Nieuwe productie

THE FOUR NOTE OPERA

Libretto

Tom Johnson

Wereldpremière

11 mei 1972, Cubiculo Theatre,
New York City

Regie

Kenza Koutchoukali

Muzikale leiding

Alejandro Cantalapiedra

Scenografie en kostuums

Yannick Verweij

Licht

Coen van der Hoeven

Dramaturgie

Laura Roling, Wout van Tongeren

Uitgevoerd door artiesten van

De Nationale Opera Studio:

Soprano

Sophia Hunt

Alto

Martina Myskohlid

Tenor

Salvador Villanueva

Baritone

Georgiy Derbas-Richter

Bass

Mark Kurmanbayev

Pianist

Amy Chang

Coproductie van De Nationale Opera met
de Nederlandse Reisopera en Opera Zuid

INHOUD | CONTENT

- 6 **In het kort**
- 9 **Regisseur Kenza Koutchoukali en vormgever Yannick Verweij over *The Four Note Opera***
- 15 **Componist Tom Johnson over *The Four Note Opera***
- 21 **De performers**

- 32 **Biografieën artistiek team**
- 36 **Productieteam**

- ENGLISH
- 40 **In a nutshell**

- 44 **Colofon**

To read this programme book in English, scan the QR code

IN HET KORT

HET VERHAAL

Een groep operazangers en een pianist hebben slechts vier noten – A, B, D en E – tot hun beschikking en kunnen over niets anders zingen dan de opera waar ze op dat moment zelf in staan. In een reeks koren, recitatieven, aria's, duetten, trio's en een kwartet belichamen ze de clichés en de rigiditeit van de traditionele operawereld. Zeggenschap over wat ze doen hebben ze niet: 'That is the way the opera is written – we have no control over such things', is een terugkerende sleutelzin. De situatie blijkt onhoudbaar en de opera eindigt in totale verstarring.

SHOWCASE VOOR JONGE ZANGERS

The Four Note Opera beleefde in 1975 zijn Europese première, bij het Studio Ensemble van de voorloper van De Nationale Opera. Ruim vijftig jaar later is het werk nog steeds een prachtige *showcase* waarin zangers niet alleen hun vocale vermogens, maar ook hun spelkwaliteiten kunnen tonen. Het werk is daarmee een mooie uitdaging voor de jonge artiesten van De Nationale Opera Studio, het talentontwikkelingsprogramma van De Nationale Opera.

MINIMALISME

Componist Tom Johnson (1939) is een muzikale minimalist. Zijn composities draaien vaak om de consequente toepassing van regels. Zo ordent hij in *The Chord Catalogue* systematisch alle 8178 akkoorden die mogelijk zijn binnen het octaaf c-c1. En in *Music for 88* past hij verschillende wiskundige getaltheorieën toe op de 88 toetsen van een piano. Zijn oeuvre kenmerkt zich door een rigiditeit én een speelsheid.

"I always feel very uncomfortable in the Final Scene.
But what can we do?
That is the way the opera is written.
We have no control over such things."
– Uit *The Four Note Opera*

THEATRAAL ONDERZOEK MET HORRORELEMENTEN

Voor deze productie van *The Four Note Opera* zijn regisseur Kenza Koutchoukali en vormgever Yannick Verweij een aantal weken de studio ingedoken met de jonge artiesten van De Nationale Opera Studio. Aan de hand van deze rigide opera, die bol staat van de clichés over operazangers, zocht het team naar een manier om te laten zien wat voor schade bepaalde systemen – zoals het 'operasysteem' dat in *The Four Note Opera* op de hak wordt genomen – kunnen toebrengen aan het individu. Een belangrijke sleutel bleek te liggen in een horror-benadering. Horrorfilms zijn grotesk, gruwelijk, soms ronduit lachwekkend, maar ze hebben ook een grote traditie van maatschappijkritiek en engagement. Kenza Koutchoukali: "De uitvergroting om problematische systemen aan te kaarten, daar spelen we mee."

"Luidt niet een gevleugeld woord dat elk theater een gekkenhuis is, maar de opera de afdeling voor ongeneeslijken? *The Four Note Opera* verduidelijkt waarom."

– Parool-recensie na de Nederlandse première (1975)

VERVALLEN THEATER VOL ROOD

In de vormgeving werkt het artistiek team veel met bloed en met de kleur rood. Rood pluche, rode toneelgordijnen, rood vloerkleed: "Rood is de kleur van het theater, maar ook van bloed en lijden," aldus vormgever Yannick Verweij. Daarnaast heeft het team ook nadrukkelijk gezocht naar manieren om de verbinding te leggen met de buitenwereld, om te laten zien dat de operazangers die in *The Four Note Opera* geen zeggenschap hebben, misschien wel degelijk iets te vertellen hebben als ze die ruimte zouden krijgen.

‘IS DIT SOORT OPERA EEN VORM VAN HORROR?’

Regisseur KENZA KOUTCHOUKALI en vormgever YANNICK VERWEIJ over het maakproces van *The Four Note Opera*

In *The Four Note Opera* zit geen plot, de personages zingen over niets anders dan wat ze op dat moment (moeten) doen en de buitenwereld lijkt niet te bestaan. Het is een satire op het clichébeeld van opera, vijftig jaar oud en inmiddels toch echt wel enigszins achterhaald. Wat doet een jong en geëngageerd operaregisseur met dat gegeven?

Kenza Koutchoukali heeft behoorlijk geworsteld met die vraag, bekend ze in de artiestenfoyer, een kleine twee weken voor de première: “Het stuk is een kritische satire op het genre opera en in 1972 was dat waarschijnlijk enorm interessant en actueel, maar vijftig jaar later is het, in een operahuis als dit, waar vernieuwing en creativiteit hoog in het vaandel staan, niet meer zo relevant. Dus heb ik mezelf afgevraagd: wat kan ik anno 2024 zeggen met dit stuk?”

Ze werkt al vanaf het begin van haar carrière samen met scenograaf Yannick Verweij, die ze ‘een intelligente maker’ noemt die veel meer is dan ‘alleen’ een vormgever; iemand die meehelpt na te denken over concept en regie. Hij noemt haar op zijn beurt iemand die ‘beeldend denkt’, veel uit de vormgeving haalt en van daaruit haar regieconcept ontwikkelt. Een mooie complementaire samenwerking die ook in het gesprek duidelijk wordt; voortdurend wisselen ze van rol en vullen ze elkaar aan.

Koutchoukali werd in de zomer van 2023 gevraagd om een project met de zangers van de Opera Studio te komen doen. Een kleinschalige opera moest het worden, een coproductie van De Nationale Opera met de Nederlandse Reisopera en Opera Zuid. De keuze viel uiteindelijk op *The Four Note Opera*. Ondanks de aanvankelijke bedenkingen besloot ze om te gaan onderzoeken wat ze dan wel zou kunnen en willen vertellen met deze curieuze opera over operaconventies. Waarbij uiteraard ook de vraag wordt gesteld: wat is de zegingskracht van opera überhaupt?

Satire op de heersende operapraktijk

The Four Note Opera is geschreven in 1972 als een satire op de heersende operapraktijk waarin alle clichés voorbijkomen. Het stuk bestaat uit een reeks aria's, recitatieven en koren waarin vier noten worden gebruikt: A, B, D, E. Het libretto zegt bijna alleen letterlijk waar de muziek over gaat en laat duidelijk zien dat de personages over weinig vrijheid en zeggenschap beschikken, bijvoorbeeld in de slotscène:

I always feel very uncomfortable in the Final Scene.
But what can we do?
That is the way the opera is written.
We have no control over such things.

Koutchoukali: "Het stuk speelt met de rigiditeit van de klassieke operastructuur: een bombastisch openingskoor, eindeloze herhalingen en clichéverhoudingen tussen de zangers. Ik vind de kritiek die Tom Johnson uit met dit stuk niet meer zo relevant. En ik wilde al helemaal geen kritiek geven op de zangers of op het vak van operazanger. Dus we bedachten dat het misschien interessant zou kunnen zijn om de zangers zelf te laten protesteren tegen het stuk, tegen de manier waarop ze overgeleverd zijn aan de grillen van de componist of van het artistiek team. Dat biedt veel mogelijkheden."

Het operasteem

"Een andere ingang die we relevant vinden, is het gegeven dat operahuizen nog steeds werken met rigide systemen, zoals dat trouwens in de hele maatschappij in alle mogelijke geledingen het geval is. Een operahuis is een vrij zwaar en log apparaat, veel staat al jaren van tevoren vast, het is niet gemakkelijk om je als individu te verhouden tot dat systeem. En er is weliswaar veel veranderd in vergelijking met de tijd waarin *The Four Note Opera* is geschreven, maar toch: ik zie nog steeds geregeld in opera's vrouwen in negligé die van achteren worden genomen, om maar wat te noemen. Er is vooruitgang op dat vlak, maar er valt nog genoeg te verbeteren wat betreft problematische verbeeldingen van gender, kleur enzovoort."

Verweij: "Kenza is een geëngageerde maker, ze wil dat haar werk over iets relevants gaat. Hoe verhoud je je dan tot een stuk dat juist heel erg naar binnen gericht is? Ik heb vanuit de vormgeving geprobeerd om daar ideeën voor aan te reiken. Langzaam maar zeker ben ik bovendien de afgelopen jaren als vormgever steeds meer gespecialiseerd geraakt in het begeleiden van complexe creatieve processen. Ik probeer als vormgever de regisseur gereedschappen te geven om een visie door te ontwikkelen, soms ook door heel concrete opdrachten te geven."

In de overdrive

Koutchoukali: "De zangers brengen in dit stuk clichézang en clichéteksten, dat kun je zonder commentaar brengen en dat werkt waarschijnlijk ook, maar ik wilde het in de *overdrive* zetten. Dat hebben we uitgeprobeerd en werkte voor ons meteen vervreemdend. Zo gaat

het nog steeds uit van de kern van het materiaal, maar we laten ook meteen de absurditeit ervan zien; bijna alsof de zangers ditzelfde stuk al vijftig jaar brengen, dat heeft meteen een heel komische kwaliteit. Zodra het licht aangaat, ja hoor, daar gaan ze weer! Performen! Die overdrijving deed ons denken aan het horrorgenre. De uitvergroting om problematische systemen aan te kaarten, dat doen wij ook, en daar spelen we mee. Is dit soort opera niet een vorm van horror?"

Verweij: "Dat levert ook genoeg mogelijkheden op voor het scenografisch concept. We werken veel met bloed en met de kleur rood. Rood pluche, rode toneelgordijnen, rood vloerkleed: rood is de kleur van het theater maar ook die van bloed en lijden. Intussen willen we ook nog refereren aan de buitenwereld, zonder daar te veel nadruk op te leggen. We zijn nog bezig met hoe dat er straks uit moet zien: we laten nu de zangers telkens als ze even niet hoeven te zingen aan de slag gaan met het maken van pamfletten om te kijken of dat principe werkt."

Koutchoukali: "De zangers beginnen steeds meer lol te krijgen in het spel en meer autonomie te voelen. We hebben ook een aantal workshops voor hen bedacht. Zo heeft Francis van Broekhuizen een workshop gegeven: hoe voel je je vrij in spelen, hebben we bewegingsworkshops door danser Masha Zhukova georganiseerd en werken we met intimiteitscoördinator Markoesa Hamer voor de scènes die dat nodig hebben."

Verweij: "Bij de vormgeving is de 'green deal' van belang: DNO wil terecht zoveel mogelijk recyclen. We gebruiken het glazen 'hok' van *Andere die Welt* en met het Decoratelier ben ik nog op zoek naar specifieke decorelementen die goed passen in zo'n theatrale setting. Onze lichtontwerper Coen van der Hoeven heeft mooi theatraal licht ontworpen, we werken veel met rook, het moet er af en toe uitzien als een gelikte musical."

Four Note Experiment

Koutchoukali: "Ik besprak met Sophie de Lint dat ik dit project wilde aangaan als een experiment en zij juichte dat absoluut toe. Dat wil zeggen: zonder vooraf vastgelegd concept, maar de vloer op met ideeën en materialen. Niets stond vast. Gaandeweg zijn we wel geconfronteerd met een gebrek aan ervaring om dit soort experimentele processen te faciliteren. Voor Studio Boekman gelden andere randvoorwaarden dan voor de grote zaalprojecten en dat is nog even uitzoeken. Het eerste idee van Yannick was eigenlijk om steeds voor een verstoring van buitenaf te zorgen, zodat de zangers telkens even uit hun comfortzone zouden worden gehaald, maar dat bleek op het laatste moment om technische redenen niet haalbaar. Uiteindelijk hebben we ervoor gekozen om te werken met 'old school' operareferenties, zoals een rood gedrapeerd gordijn, een kroonluchter en andere elementen die doen denken aan een operatheater maar dan in een vervallen vorm. Alles voelt verouderd, unheimisch."

Koutchoukali: "Voor de kostuums zoeken we juist niet naar koddige kleren uit de verkleedkist, het moet een zekere strakheid hebben, geen 'hahaha-theater' worden. We laten de zangers door middel van fysieke opdrachten bepaalde opera-clichés verbeelden. Met licht

en beweging kun je heel veel suggereren. We spelen natuurlijk ook met het contrast 'echt' - 'niet echt', de theatrale wetten. Verbeelden de personages zich dat ze de grootste opera aller tijden aan het uitvoeren zijn of voelen ze de druk om net te doen alsof?"

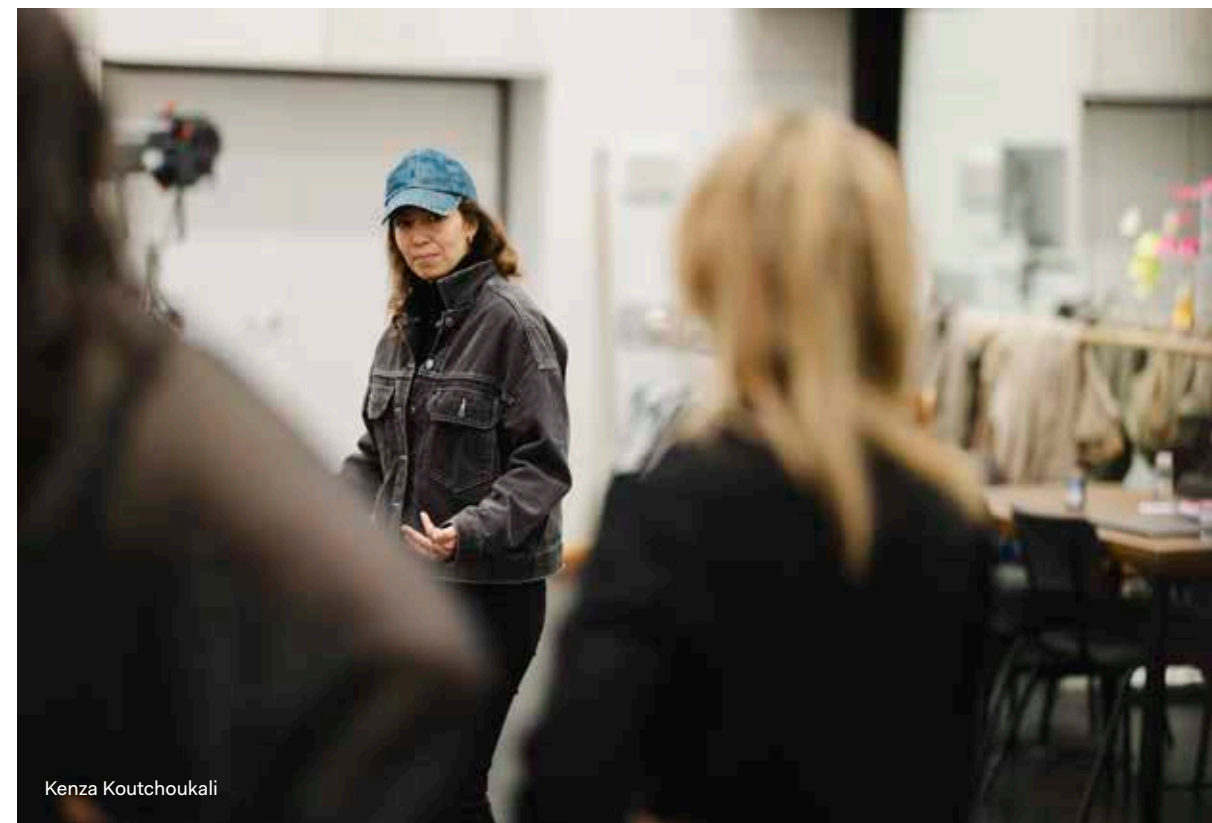
Operaclichés

"We werken ook met operaclichés als het gaat om de rolverdeling: een voorbeeld is de tenor die geen solo krijgt of de veronderstelde rivaliteit tussen de sopraan en de mezzo-sopraan. De hoofdrol is altijd voor de sopraan in het klassieke repertoire en dat levert achter de schermen spanningen op. Die dynamiek laten we escaleren in onze horror-aanpak. Het genre horror is altijd een uitvergroting van iets wat problematisch is en dat linkt weer aan ons onderzoek naar het systeem van opera: rivaliteit, vrouwenonvriendelijkheid. Het stuk wordt, hopen we, zowel toegankelijk voor nieuw publiek als voor de doorgewinterde operaliefhebber die zal glimlachen om dit absurde spel met clichés."

Twee weken voor de montage bedacht Koutchoukali: "Kan een stuk dat nergens over gaat wel ergens over gaan? En is dat nodig? Precies die vraag, die frictie die ik zelf al vanaf het begin voel – en dat als thema niet nieuw is: kunst versus politiek – die kan ik onderzoeken met dit experiment en met deze voorstelling."

Verweij: "En die worsteling van Kenza en het hele team stelt de vraag: hoe beweeg ik mij in de operawereld? En hoe krijg ik de buitenwereld binnen? Het moet niet enkel show-engagement worden, we zoeken echt naar een verbinding met wat er in de wereld gaande is. Juist het contrast tussen escapisme en engagement is interessant."

Tekst: Margriet Prinssen

Kenza Koutchoukali

Artiesten van De Nationale Opera Studio

p But we have no con-trol o-ver such things.

p But we have no con-trol o-ver such things.

p But we have no con-trol o-ver such things.

p But we have no con-trol o-ver such things.

But we have no con-trol o-ver such things.

'OPERAPERSONAGES OP ZOEK NAAR EEN COMPNIST'

Componist Tom Johnson over *The Four Note Opera*

In 2004 schreef componist Tom Johnson terugblikkend het volgende over *The Four Note Opera* (1972) en zijn werk als componist.

Ik was 32 jaar oud toen *The Four Note Opera* 32 jaar geleden in première ging. Nu, vele jaren later, zou ik misschien van alles moeten kunnen vertellen over dit vroege werk, maar ik weet in alle oprechtheid niet veel meer dan voorheen. Het enige wat zeker is, is dat het cruciale moment in de evolutie van het stuk een avond heel lang geleden was, toen ik met grote opwinding Luigi Pirandello's *Zes personages op zoek naar een auteur* las. Normaal gesproken zijn personages zich niet bewust van het feit dat ze bestaan op het toneel. Ze zijn volledig gehoorzaam aan de auteur, ze schikken zich volledig naar de wereld die de auteur creëert en ze hebben geen eigen gedachten. Maar Pirandello's meesterwerk was anders. Zijn personages wisten dat ze bestonden in een theatrale ruimte, en dat slechts voor een paar uur. Ze waren zich bewust van het publiek en ook van de auteur. Het was niet het soort theater dat van je vraagt om iets te geloven dat niet waar is. Het was het soort theater dat je wel moet geloven, juist omdat alles waar is.

Operapersonages op zoek naar een componist

Pirandello's visie had een sterke indruk op me gemaakt en jarenlang bleef er een vraag in mijn achterhoofd rondspoken: hoe zou het zijn als het geen toneelpersonages waren op zoek naar een auteur, maar operapersonages op zoek naar een componist? Blijkbaar waren een inderdaad een aantal operakarakters op zoek naar een componist. Ongeveer 10 jaar na het lezen van Pirandello vonden ze mij en kwamen ze tot leven in *The Four Note Opera*. Deze opera, mijn eerste, ging in 1972 in première in het Cubiculo Theatre in New York, en was meteen een groot succes. Later dat jaar werd het overgenomen door CBS TV, vervolgens door het Studio Ensemble van De Nationale Opera voor een Europese première in het daaropvolgende seizoen, en vervolgens door andere operagezelschappen, zowel professioneel als niet-professioneel, in de jaren daarna.

Georgiy Derbas-Richter (Baritone), Salvador Villanueva (Tenor) en Mark Kurmanbayev (Bass)

Natuurlijk dacht ik dat het schrijven van andere succesvolle opera's hierna gemakkelijk zou zijn, nu ik zo'n goede start had gemaakt. Drie jaar later schreef ik dan ook *The Masque of Clouds* – een echte 'masque', met duidelijke verwijzingen naar Elizabethaanse tradities. De hoofdpersonen waren *The Lake* (mezzo), *The Forest* (bariton), en *The Clouds* (twee coloraturen). De zangers hadden allemaal mooie aria's, en het idee had ook echt kunnen werken als we een groot budget en een groot orkest hadden gehad. Maar met een bescheiden en snelle aanpak was zoiets gedoemd te mislukken. Het werk is sindsdien nooit meer opgevoerd.

Ik heb altijd gehouden van de Amerikaanse traditie van 'shaggy dog stories' – zich herhalende verhalen die heel lang duren om te vertellen en uiteindelijk eindigen met een domme clou, meestal een simpele woordspeling of een ironische opmerking. Mijn volgende poging tot een opera, in 1978, ging dan ook die kant op. Het resultaat waren vijf kameropera's, elk van ongeveer 15 minuten, die ik zelf ensceeneerde in een kleine loftruimte in Lower Manhattan. Ook deze onderneming was minder succesvol dan *The Four Note Opera*, hoewel drie van deze korte opera's nog steeds af en toe worden uitgevoerd: *Drawers*, waarin een solopraan haar vingerhoed zoekt, *Dryer*, waarin een visser vis vangt en aan de waslijn te drogen hangt en *Door*, waarin twee vrouwen vaak het woord "gaap" zingen en zich afvragen of ze de deur wel moeten openen.

Daarna volgde in 1984 *Sopranos Only*, dat in feite een processie is voor zes sopranen, begeleid door fluit, viool, harp en cello. Met zoveel sopranen in de wereld is er altijd behoefte aan nieuwe sopraanrollen, en dit stuk van 35 minuten heeft wel degelijk een functie – meestal in workshops op Amerikaanse universiteiten en conservatoria.

Een echt succesverhaal begon in 1988 met de première in Bremen van de *Riemannoper*: een avondvullend stuk voor vier zangers en piano, met een libretto dat uitsluitend is ontleend aan het Riemann Musik-Lexikon, het Duitse equivalent van The Groves Dictionary of Music. De Duitse muzikwetenschap is bloedserieus en de definities zijn extreem kort en precies, dus de resultaten kunnen alleen maar amusant zijn als zangers precies doen wat er in de tekst staat. Neem bijvoorbeeld de definitie van *aria di bravura*: "Durch die *Aria di bravura* werden Wut, Rache und Triumph ausgedruckt." (De *aria di bravura* drukt woede, wraak en triomf uit.) Dus de bariton zingt een couplet "woede woede woede", een andere zanger "wraak wraak wraak", en weer een ander "triomf triomf triomf", en daar heb je het. De *Riemannoper* is in wezen onvertaalbaar, dus het werk wordt alleen gespeeld op plaatsen waar het publiek Duits verstaat – al was onlangs de 28ste productie van het werk te zien in Halberstadt, en wordt het werk in sommige jaren vaker uitgevoerd dan *The Four Note Opera*.

Meest bestendige succes

Toch is *The Four Note Opera* mijn meest bestendige succes, met zes of acht vertalingen en voor zover ik weet minstens 70 verschillende ensceneringen. Ik heb zelf maar een klein percentage van deze uitvoeringen gezien, maar ze hebben me een mooie schat aan herinneringen opgeleverd. Ik herinner me bijvoorbeeld nog goed de avond van de wereld-

première in dat kleine theater, met ongeveer 15 mensen in het publiek, bijna allemaal persoonlijke vrienden, en hoe verrast we waren dat de voorstelling het weekend daarop uitverkocht was. Ik herinner me de Franse première, geregisseerd door Henry Pillsbury op het Festival d'automne in Parijs in 1982, met nogal langzame tempi en een bijzondere Franse elegantie. Ik herinner me een enscenering in Padua in 1984, met een decor dat gewoon bestond uit gekleurde kubussen, en met een echt koor van veertig vrijwilligers. Ik zal ook nooit de voorstelling in Polen vergeten, waar een jonge tenor van het Warsaw Chamber Company zo mooi zong dat ik het mezelf nauwelijks kon vergeven dat ik hem geen tweede aria had gegeven. De herinneringen blijven zich opstapelen en twee recente opvoeringen verrasten me opnieuw. Een van mijn favoriete momenten in de Pavana-productie in Valencia was het 'Forty-Bar Duet', gepresenteerd als een intens pokerspel met veertig kaarten. Waarom hebben andere regisseurs daar nooit aan gedacht? Een even origineel en stimulerend moment was de slotscène, zoals die uitgevoerd werd door het Atelier Lyrique de Franche-Compté. De vier gezichten van de vier zangers gluurden door vier gaten van een beschilderd paneel, wat de vier noten suggereerde, maar ook suggereerde dat het gevangenen waren die opgesloten zaten in een schavot. Dezelfde afbeelding, zonder de gezichten, was ook de reclameposter van de productie.

De opera ziet er elke keer anders uit en het succes van *The Four Note Opera* heeft ongetwijfeld veel te maken met de flexibiliteit van het werk. Elke nieuwe cast verandert de personages, elke nieuwe ontwerper verandert het uiterlijk en het resultaat is altijd fris. Mijn componeren is in de afgelopen tien jaar abstracter van aard geweest, vaak gebaseerd op wiskundige principes, en ik volg deze nieuwe transformaties van *The Four Note Opera* niet meer zo erg. Het stuk is nu 32 jaar oud, en zoals elke 32-jarige moet het nu zijn eigen weg gaan. Meer kan een vader niet doen.

Tekst: Tom Johnson
Vertaling: Laura Roling

MARTINA MYSKOHLID

Alto

De Canadese coloratuur-mezzosopraan Martina Myskohlid behaalde haar bachelordiploma aan de University of Toronto en studeerde onlangs cum laude af aan Yale University. Recent zong Martina rollen als Paula in Daniel Catáns *Florencia en el Amazonas* bij Yale Opera, Despina in Mozarts *Così fan tutte* bij Toronto Lyrical Opera Centre en Elmire in Mechems *Tartuffe* bij Opera NUOVA. In 2021 ontving Martina de Encouragement Award tijdens de Metropolitan Opera Eric and Dominique Laffont Competition. Sinds het seizoen 2023/24 maakt Martina deel uit van De Nationale Opera Studio en stond ze als Zweite Dame in *Die Zauberflöte* en als Flora Bervoix in *La traviata* op het podium.

MARTINA MYSKOHLID OVER THE FOUR NOTE OPERA

Lievelingszanger in jouw stemvak

Frederica von Stade en Agnes Baltsa (ik kan niet kiezen)

Favoriete horrorfilm

House of Wax (met Paris Hilton)

Lievelingsscène in *The Four Note Opera*

The Forty-Bar Duet

Grootste uitdaging in *The Four Note Opera*

The Quartet

GEORGIY DERBAS-RICHTER

Baritone

De Oekraïense bariton Georgiy Derbas-Richter studeerde aan het Conservatorium van Kiev en kwam in het voorjaar van 2022 naar Nederland om auditie te doen voor De Nationale Opera Studio. Toen de oorlog in zijn vaderland uitbrak, kon hij dankzij fondsenwerving vervroegd tot de Studio worden toegelaten. Hij zong bij De Nationale Opera onder meer de rol van Second Witch in *Dido and Aeneas* in poptempel Paradiso, Morales in Bizets *Carmen*, Curio in Händels *Giulio Cesare*, hij participeerde in het Studioproject *Kings & Queens*, zong de rol van Lovec (de Jager) in *Rusalka* en Lesbo in *Agrippina*.

GEORGIY DERBAS-RICHTER OVER THE FOUR NOTE OPERA

Lievelingszanger in jouw stemvak

Samuel Ramey en Dietrich Fischer-Dieskau

Lievelingscène in *The Four Note Opera*

The Unaccompanied Aria van de mezzosopraan

Grootste uitdaging in *The Four Note Opera*

De zeggingskracht van het stuk vinden

SOPHIA HUNT

Soprano

De Braziliaans-Amerikaanse sopraan Sophia Hunt studeerde aan het Curtis Institute of Music in Philadelphia. In 2023 won ze de Gerda Lissner Foundation International Vocal Competition en in 2022 bereikte ze de halve finale van de Metropolitan Opera Eric and Dominique Laffont Competition. Sophia zong rollen als Donna Anna en Donna Elvira in *Don Giovanni*, Fiordiligi in *Così fan tutte*, Vitellia in *La clemenza di Tito*, Faith in Rene Orths *Empty the House*, Violetta in *La traviata* en Contessa Almaviva in *Le nozze di Figaro*. Recent was Sophia als studio-artiest verbonden aan Wolf Trap Opera en ontving ze een beurs om mee te doen aan het Aspen Music Festival. Sinds het seizoen 2023/24 maakt Sophia deel uit van De Nationale Opera Studio. In december 2023 debuteerde ze als Erste Dame in *Die Zauberflöte* op het hoofdtoneel van De Nationale Opera.

SOPHIA HUNT OVER THE FOUR NOTE OPERA

Grootste cliché over jouw stemtype

Dat sopranen weinig hersencellen hebben

Favoriete horrorfilm

The Blair Witch Project

Lievelingsscène in *The Four Note Opera*

De openingsscène - een soort séance

Grootste uitdaging in *The Four Note Opera*

The Quartet

SALVADOR VILLANUEVA

Tenor

Tenor Salvador Villanueva groeide op in Hermosillo, Mexico, en studeerde zang aan de Universidad de Sonor. Salvador maakte zijn debuut in de Mexicaanse opera *La Leyenda de Rudel* van Ricardo Castro, een productie van de Mexico Opera Studio (MOS) onder leiding van Rennier Piñero en Alejandro Miyaki. Ook zong hij op operagala's, begeleid door het Sonora Philharmonisch Orkest en het Coahuila Desert Philharmonic Orchestra. Sinds het seizoen 2023/24 maakt hij deel uit van De Nationale Opera Studio. Hij maakte zijn debuut op het hoofdpodium van De Nationale Opera als Gastone in *La traviata*.

SALVADOR VILLANUEVA OVER THE FOUR NOTE OPERA

Grootste cliché over jouw stemvak
Dat tenors zich altijd verongelijkt voelen

Favoriete horrorfilm
Insidious

Favoriete scène in *The Four Note Opera*
The Tenor Aria

Grootste uitdaging in *The Four Note Opera*
The Final Scene

MARK KURMANBAEV

Bass

Bas Mark Kurmanbayev werd geboren in Kazachstan en woonde een groot deel van zijn leven in Servië. Hier trad hij al regelmatig op met het Filharmonisch Orkest van Belgrado. Daarna verhuisde hij naar Oostenrijk, waar hij studeerde bij de beroemde dramatische sopraan Elena Pankratova. In december 2021 maakte Mark zijn debuut in Ravels *L'enfant et les Sortilèges* tijdens de World Opera Workshop. Onlangs debuteerde hij als Naroemov in Tsjajkovski's *Pique Dame* in Baden-Baden, waar hij werkte met Kirill Petrenko en de Berliner Philharmoniker. Ook werkte hij al onder meer met dirigenten Dmitry Korchak en Liubof Orfenova. Sinds het seizoen 2023/24 is hij lid van De Nationale Opera Studio. Bij De Nationale Opera zong hij op het hoofd-toneel in *Animal Farm*, Joe in *Aufstieg und Fall der Stadt Mahagonny* en Erster Priester en Zweiter geharnischter Mann in *Die Zauberflöte*.

MARK KURMANBAYEV OVER THE FOUR NOTE OPERA

Lievelingszanger in jouw stemvak

Cesare Siepi

Lievelingscène in *The Four Note Opera*

The Quartet

AMY CHANG

Pianist

Amy Chang werd geboren in Taiwan en groeide op in Nieuw-Zeeland. Ze is een alumna van het Royal Conservatoire of Scotland (Master of Music in Repetiteurship) en de University of Auckland (Master of Music (First Class Honours) in Vocal Accompaniment). Tijdens haar verblijf in het Verenigd Koninkrijk was Amy een Britten-Pears Young Artist en repetitor bij If Opera, Byre Opera, British Youth Opera en het Royal Conservatoire of Scotland. In het seizoen 2022/23 trad Amy toe tot De Nationale Opera Studio als pianist/repetitor. Naast het optreden tijdens verschillende concerten, recitals en masterclasses, heeft ze meegewerkt aan *Der Rosenkavalier*, *Rusalka*, *Die Zauberflöte* en *La traviata*.

AMY CHANG OVER THE FOUR NOTE OPERA

Favoriete horrorfilm

Ik ben een te grote angstaas voor horrorfilms. Maar ik ben de iconische horrorfilm *The Ring* wel erg dankbaar – met name toen ik nog langer haar had, kon ik me voor Halloween met mijn haren voor mijn gezicht gemakkelijk als Sadako verkleden.

Lievelingsscène in *The Four Note Opera*

The Concentration Aria. Ik vind het heel erg leuk om met Georgiy te interacteren tijdens de voorstelling.

Grootste uitdaging in *The Four Note Opera*

De recitatieven. Normaal gesproken zou ik deel uitmaken van de harmonische beweging en de inkleuring van de tekst, maar dat is erg moeilijk als je steeds maar een enkele noot mag aanslaan.

ARTISTIEK TEAM

KENZA KOUTCHOUKALI

Regie

In haar werk zoekt regisseur Kenza Koutchoukali naar *the fantastic dimension of reality*. Ze was in seizoen 2018/19 verbonden aan het Kamerooperahuis (KASKO). Afgelopen jaren werkte ze met componisten als Anne-Maartje Lemereis, Jan-Peter de Graaff, Leonard Evers en Mathilde Wantenaar aan verschillende vormen van opera en muziektheater. Na de kindervoorstelling *Goud!* (Evers), een coproductie van De Nationale Opera en Opera Zuid, maakte ze haar debuut op het grote toneel met de voorstelling *Hoe Anansi the stories of the world bevrijdde* (Neo Muyanga, Maarten van Hinte en Shailesh Bahoran) en maakte ze op locatie *Hertog Blauwbaards Burcht* (Bartók) met Antony Hermus. Onlangs regisseerde ze de nieuwe kameroopera *Elektrische Fische* van componist Hannah Eisendle voor de Wiener Staatsoper. Momenteel werkt ze met componist Bushra El-Turk aan een nieuwe productie voor De Nationale Opera en het Amsterdam Andalusisch Orkest.

ALEJANDRO CANTALAPIEDRA

Muzikale leiding

Alejandro Cantalapiedra begon zijn studie orkestdirectie bij Juan María Esteban del Pozo en Miguel Romea, voordat hij naar Nederland verhuisde om zijn opleiding te vervolgen aan Codarts Rotterdam. Sinds 2022 assisteerde hij bij De Nationale Opera bij producties van *Salome*, *Königskinder* en *Der Freischütz*, en met ingang van het seizoen 2023/24 is hij (junior) assistent-

dirigent van Lorenzo Viotti bij De Nationale Opera en het Nederlands Philharmonisch Orkest. In het najaar van 2022 maakte hij zijn debuut in het Concertgebouw in Amsterdam met het Nederlands Kamerorkest en Toonkunstkoor Amsterdam, waar hij ook regelmatig als koordirigent optreedt. Sinds 2019 is hij chef-dirigent van het Utrecht Young Orchestra.

YANNICK VERWEIJ

Scenografie en kostuums

Yannick Verweij is scenograaf en theatermaker. Hij studeerde 'Theatre Design' aan de Hogeschool voor de Kunsten in Utrecht en 'Drama' aan de Koninklijke Academie voor de Schone Kunsten te Gent (KASK). Ervaring deed hij op bij internationale ontwerpers als Clement & Sanôu, Michael Levine en video-ontwerper Finn Ross. In de afgelopen jaren richtte Yannick zich op het ontwikkelen van nieuwe opera, waarbij hij zich verdiepte in het opzetten van multidisciplinaire samenwerkingen. Yannick beoefent als maker diverse disciplines binnen de podiumkunsten waaronder als ontwerper (decor, kostuum, licht, video), maar ook als regisseur en schrijver. Hij is ook werkzaam als docent voor diverse vakken bij de opleiding Theatre Design aan de HKU. Recent ontwierp hij voor Theater Oostpool en de Biënnale van Venetië (scenografie voor het Nederlandse Paviljoen). Aankomende producties zijn bij onder meer Philharmonie de Luxembourg en Opera Zuid.

COEN VAN DER HOEVEN

Licht

Coen begon zijn loopbaan als theatertechnicus. Zijn eerste productie was de legendarische voorstelling *Het dagboek van Anne Frank* met Jip van Wijngaarden in de hoofdrol en Jeroen Krabbé als regisseur. Na deze tournee werd hij aangenomen bij Jasperina de Jong waar hij eerste inspicieënt en belichter werd. Hierna kon Coen de productie *Sweet Charity* met Simone Kleinsma overnemen als eerste belichter. Na enkele jaren te hebben gewerkt als assistent-lichtontwerper en voorstellingsleider bij Het Nationale Toneel werd het tijd om zelf te ontwerpen. Bij Toneelgroep Amsterdam maakte hij zijn debuut bij *Herakles*. Het jaar daarop ontwierp hij voor het eerst het licht voor een musical: *Ain't Misbehavin'*. Sindsdien is Coen uitgegroeid tot een gevestigde ontwerper in Nederland. Driemaal werd Coens werk bekroond met een Musical Award voor beste lichtontwerp.

LAURA ROLING

Dramaturgie

Laura Roling studeerde Klassieke Talen en Engels aan de Universiteit van Amsterdam. Na haar afstuderen schreef ze voor verschillende media over opera, muziek en theater. Ook werkte ze voor verscheidene theaters en groepen, waaronder de Brakke Grond, choreograaf Jelena Kostić en Club Gewalt. Ze werkt momenteel als dramaturg/artistiek adviseur voor choreograaf Gaia Gonnelli (Dadodans) en is adviseur bij het Fonds Podiumkunsten. Sinds 2020 is ze als dramaturg verbonden aan De Nationale

Opera, waar ze met Steef de Jong samenwerkte aan *Operetta Land* (2022) en regelmatig inleidingen verzorgt. In 2024 is ze bij De Nationale Opera als dramaturg betrokken bij de producties *Oedipus Rex / Antigone* en *The Four Note Opera*.

WOUT VAN TONGEREN

Dramaturgie

Wout van Tongeren studeerde Docent Theater aan de ArtEZ Hogeschool voor de Kunsten in Arnhem, Theaterdramaturgie aan de Universiteit van Utrecht en Filosofie aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Van 2013 tot 2018 was hij werkzaam als dramaturg en artistiek coördinator bij muziektheaterhuis Silbersee, waar hij onder meer meewerkte aan de producties *Sarah's Passion*, *Woyzeck – een waanopera* en *Homo Instrumentalis*. Samen met Orkater en het Amsterdamse Bostheater maakte hij een bewerking van Shakespeares *Julius Caesar* en in 2019 werkte hij met regisseur Jorinde Keesmaat aan Mozarts *Die Zauberflöte* bij Opera Zuid. Sinds 2017 is hij als dramaturg verbonden aan De Nationale Opera, waar hij recent nog met Kenza Koutchoukali samenwerkte aan Leonard Evers' jeugdopera *Goud!* en *Hoe Anansi the stories of the world bevrijdde*.

Sophia Hunt en Martina Myskohlid

PRODUCTIETEAM

Assistent-regisseur

Maarten van Grootel

Vocal coach / Hoofd De Nationale**Opera Studio**

Rosemary Joshua

Taalcoach

William Kelley

Bewegingscoach

Maarten van Grootel

Masha Zhukova

Avondregie

Maarten van Grootel

Repetitoren

Amy Chang

Daniel Ruiz de Cenzano Caballero

Voorstellingsleiding

Roy van Zon

Artistieke planning

Sonja Heyl

Eerste toneelmeester

Trinus Hertroijs

Eerste rekwisiteur

Niko Groot

Geluidstechnicus

Juan Verdaguer

Hoofd muziekbibliotheek

Rudolf Weges

Productievoorbereider

Sieger Kotterer

Productieleiding

Maaïke Ophuijsen

DE NATIONALE OPERA

De Nationale Opera staat bekend om haar diverse programmering van zowel klassieke als moderne opera's en het constante hoge niveau van haar voorstellingen. Met vernieuwende producties, speciaal voor De Nationale Opera gecomponeerde werken en een frisse blik op bekend repertoire wordt de kunstvorm levendig gehouden voor de toekomst. Sinds september 2018 is Sophie de Lint directeur van De Nationale Opera.

Het gezelschap werd opgericht in december 1964 en maakte een ontwikkeling door van repertoiregezelschap naar stagionegezelschap. Dat betekent dat De Nationale Opera geen vast ensemble heeft en dat er gemiddeld één opera per maand te zien is. Hiervoor worden gastsolisten en afzonderlijke artistieke teams aangetrokken. Geregeld komen coproducties tot stand met gerenommeerde internationale operagezelschappen.

NEDERLANDSE REISOPERA

Bij de Reisopera geloven we in de verbindende kracht van opera als zich steeds vernieuwende kunstvorm. Die betekenis hebben we in de afgelopen bijna 70 jaar door heel Nederland laten zien. In deze tijd van grotere regionale tegenstellingen, waarin zoveel zekerheden en verworvenheden op het spel staan, blijven wij in en met onze opera's de ander opzoeken.

Vanuit het motto 'Ik is een ander' – ontleend aan de Franse dichter Arthur Rimbaud – nodigen we onze bezoekers uit tot reflectie en inspireren we maatschappelijke gesprekken. Met die maatschappelijke betekenis en consequente vernieuwing dragen we bij aan de toekomst van opera als kunstvorm.

De Nederlandse Reisopera is het grootste reizend operagezelschap van Nederland en zetelt in Enschede. Maar wij zijn veel meer dan alleen opera. Met ons eigen Kinderkoor, ons jongeren-talentproject De Maakers en onze educatieprojecten laten we nieuwe generaties in Oost-Nederland actief kennis maken met muziektheater. Met onze participatieprojecten willen we bij zoveel mogelijk mensen de liefde voor zingen en voor zelf muziektheater maken stimuleren.

OPERA ZUID

Opera Zuid biedt, door het universele karakter van haar thema's en de onvergelykbare emotionele directheid en impact van haar pure live-beleving, een unieke ervaring die in de 21ste eeuw steeds belangrijker zal worden. Opera Zuid voert je mee naar een wereld waarin de tijd stil kan staan en het virtuele adembenemend reëel is.

Opera Zuid brengt opera dichtbij: opera die je voelt, raakt, verwondert en vervoert, vanuit de onuitputtelijke verbeeldingskracht van de mens. Met onze producties willen wij meeschrijven aan het dagboek van de wereld. Traditie en innovatie gaan hand in hand, grote meesterwerken uit het verleden treffen de kern van ons hier en nu. Nieuwe creaties verbinden wij met traditie en actualiteit. Wij geloven dat de totaalervaring die opera biedt relevanter is dan ooit en je leven kan veranderen. Vanuit deze overtuiging reizen wij met operaproducties die wij met een zo groot en divers mogelijk publiek willen delen.

IN A NUTSHELL

SHOWCASE FOR YOUNG SINGERS

The Studio Ensemble of Dutch National Opera's predecessor was responsible for the European premiere of *The Four Note Opera* in 1975. Over fifty years later, the work is still a wonderful showcase that lets singers display not only their vocal capabilities but also their acting skills. That makes the work a nice challenge for the young performers of Dutch National Opera Studio, the opera house's talent development programme.

THE STORY

A group of opera singers and a pianist only have four notes at their disposal — A, B, D and E — and they are unable to sing about anything except the opera they are currently in. In a series of choruses, recitatives, arias, duets, trios and a quartet, they embody the clichés and the rigidity of the traditional opera world. They cannot influence what they are doing. "That is the way the opera is written — we have no control over such things" is a recurring phrase that says it all. The situation becomes untenable and the opera ends in complete paralysis.

"I always feel very uncomfortable in the Final Scene.

But what can we do?

That is the way the opera is written.

We have no control over such things."

– From *The Four Note Opera*

MINIMALISM

Composer Tom Johnson (1939) is a musical minimalist. His compositions often revolve around the consistent application of rules. In *The Chord Catalogue*, for instance, he systematically arranges all 8178 chords possible within the octave c-c1. And in *Music for 88*, he applies various mathematical theories to the 88 keys of a piano. His work is characterised by both its rigidity and its playfulness.

"Don't they say that every theatre is a madhouse, but the opera is the ward for the incurable cases? *The Four Note Opera* shows why."

– Parool's review of the Dutch premiere (1975)

as the 'opera system' ridiculed in *The Four Note Opera*. The horror genre turned out to be a fruitful approach. Horror films are grotesque, gruesome and sometimes laughable, but they also have a long tradition of social criticism and engagement. Kenza Koutchoukali: "I gratefully made use of some of the tropes of horror."

RED DOMINATES RUN-DOWN THEATRE SET

For the design aspects the artistic team opted to use a lot of red: red velvet, red stage curtains, red carpet. "Red is the colour of theatres, but also the colour of blood and suffering," says designer Yannick Verweij. The team also looked for ways to make the connection with the outside world, to show that while the opera singers might have no control over their performance in *The Four Note Opera*, they could have something interesting to say if only they were given the opportunity.

THEATRICAL EXPLORATION WITH HORROR ELEMENTS

For this production of *The Four Note Opera*, director Kenza Koutchoukali and designer Yannick Verweij spent several weeks in the studio working with the young performers of Dutch National Opera Studio. The team looked for ways of using this rigid opera, which runs the gamut of clichés about opera singers, to show the damage done to the individual by certain systems — such

STEUN DE NATIONALE OPERA

De Nationale Opera brengt al decennia bijzondere muziektheaterproducties van het allerhoogste niveau. Met grote gedrevenheid en artistieke durf werken we aan producties waarin we traditie en vernieuwing samensmeden. Dat bezorgt ons al vele jaren nationale en internationale faam.

We zijn artistiek en zakelijk kerngezond en om dat te blijven, hebben we uw steun nodig. Natuurlijk door onze voorstellingen te blijven bezoeken, maar – indien mogelijk – ook door middel van een financiële bijdrage. Met uw steun kunnen wij spraakmakende producties van het allerhoogste niveau blijven maken. Voorstellingen die u verrassen, raken en inspireren!

Meer weten?

Voor meer informatie over de mogelijkheden kunt u contact opnemen met Marthe Seydel via m.seydel@operaballet.nl of kijken op operaballet.nl/steun-ons.

STEUN
OPERA
&
BALLET

DE NATIONALE OPERA DANKT

SUBSIDIËNTEN

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Gemeente
Amsterdam

HOOFDSPONSOR NATIONALE OPERA & BALLET

HOUTHOFF

FOUNDING PARTNER OPERA FORWARD FESTIVAL

FONDS 21

PARTNERS DE NATIONALE OPERA STUDIO

VandenEnde
FOUNDATION

PIETER HOUBOLT
FONDS

PARTICULIEREN NATIONALE OPERA & BALLET FONDS

Vrienden en Geefkringleden van De Nationale Opera, Patrons en Young Patrons van Nationale Opera & Ballet en alle donateurs die bijdroegen aan deze productie.

NO&B BUSINESS LOUNGE LEDEN

Houthoff, ING, Loyens & Loeff, De Nederlandsche Bank, SPIE Nederland B.V., Snippe Projecten B.V., Endymion Amsterdam, Rodriguez B.V., Höcker Advocaten, 1nergiek, QA Consulting, Optimix Vermogensbeheer, Quality Services

PARTNER

Matrix Fitness

OPERA ZUID DANKT

SUBSIDIENTEN EN SPONSOREN

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

provincie limburg

Provincie Noord-Brabant

Gemeente Maastricht

HEIDEBLOEM

VRIENDEN & GULLE GEVERS

DE NEDERLANDSE REISOPERA DANKT

SUBSIDIËNTEN

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

provincie
Gelderland

provincie
Overijssel

Paul
Pella
Fonds

Gemeente Enschede

ALLE DONATEURS

COLOFON

Uitgever

Nationale Opera & Ballet
Directeur De Nationale Opera
 Sophie de Lint

Algemeen directeur
 Stijn Schoonderwoerd

Directeur Het Nationale Ballet
 Ted Brandsen
Directeur Techniek en Productie
 Bob Brandsen

Directeur Financiën
 Miek de Ruijter

Raad van Toezicht
 Louise Fresco (voorzitter), Else Bos,
 Rochdi Darrazi, Bernard Focroulle,
 Sadik Harchaoui, Robert Swaak,
 Tjark Tjin-A-Tsoi, Paul Waarts

Samenstelling en redactie

Laura Roling, Wout van Tongeren

Grafisch ontwerp

Lesley Moore

Opmaak

Mark Drillich

Productie

Saskia van Dongen

Druk

Tuijtel

Fotografie en beeld

Campagnebeeld: Marta Syrko
 Repetitiefotografie: Fabian Calis

Teksten

In het kort

Laura Roling

[Interview Kenza Koutchoukali en](#)

[Yannick Verweij](#)

Margriet Prinssen

[Tom Johnson over *The Four Note Opera*](#)

Vertaling: Laura Roling

Biografieën

Laura Roling, Wout van Tongeren, Lune Visser

Muziekrechten

The Four-Note Opera (1972)

Music and words by Tom Johnson
 uitgegeven door © Associated Music Publishers
 Inc., New York gebruikt met toestemming van
 Albersen Verhuur B.V., 's-Gravenhage

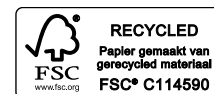
Rechthebbenden die menen aan deze uitgave
 aanspraken te kunnen ontlenen, wordt verzocht
 contact op te nemen met de uitgever. Niets uit
 deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of
 openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie,
 microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder
 voorafgaande toestemming van de uitgever.

CIP-gegevens Koninklijke Bibliotheek, Den Haag

The Four Note Opera, Tom Johnson [samenstelling
 Laura Roling]. Amsterdam, De Nationale Opera.
 ISBN|EAN: 9789050823487
 Trefw.: The Four Note Opera (opera) | Tom Johnson |
 Kenza Koutchoukali | Yannick Verweij | Alejandro
 Cantalapiedra

Operavision

Nationale Opera & Ballet werkt samen met Opera-
 Vision, een gratis streamingplatform voor opera,
 gesteund door het Creative Europe-programma van
 de EU. OperaVision is de plek om online het gevari-
 eerde en diverse landschap van muziektheater te zien.
 Meer informatie: operavision.eu

HOUTHOFF

HOOFDSPONSOR VAN
 NATIONALE OPERA & BALLET

WIJ VIEREN

www.houthoff.com

